

Požiadavky smernice Solventnosť II na kvalitu údajov

Petra Chmelová
KPMG CEE Risk & Actuarial

V porovnaní so súčasným systémom regulácie kladie smernica Solventnosť II veľký dôraz na používané údaje a informačné systémy, ktoré tieto údaje spracúvajú. Mať správne a vhodné údaje a byť schopný zabezpečiť dostatočnú kvalitu týchto údajov je jedným z najdôležitejších aspektov v rámci smernice Solventnosť II pre poisťovne nielen na slovenskom poisťovnom trhu.¹

1 Jedným z podkladov na napísanie článku bola aj štúdia KPMG Solvency II Readiness Survey in Central and Eastern Europe, ktorej sa zúčastnilo 84 poisťovní z 11 krajín strednej a východnej Európy (CEE regiónu).

2 EIOPA – European Insurance and Occupational Pensions Authority.

3 Consulting paper No. 43 – Level 2 Implementing Measures on Solvency II: Technical Provisions – Article 86 f Standards for Data Quality.

4 Consulting paper No. 56 – Level 2 Implementing Measures on Solvency II: Articles 118 to 124 Tests and Standards for Internal Model Approval.

Smernica Solventnosť II prináša možnosť efektívnejšieho prístupu k riadeniu rizík. Jej implementáciou sa na poisťovnom trhu v európskom priestore zintenzívni posudzovanie rizika, čím sa posilní transparentnosť a otvorenosť poisťovného trhu. Smernica umožňuje presne definovať riziká, ktorým poisťovne čelia; od rizika zlyhania protistrany a finančného rizika po poisťovné a operačné riziká.

Nedostatočná kvalita údajov zvyšuje neistotu, čo môže mať vplyv na výpočet aj na samotnú výšku rizikového kapitálu. Navyše nedostatočná kvalita údajov v transakčných systémoch vedie k zvýšeniu operačného rizika, čo sa môže premietnuť do vyššej kapitálovej požiadavky.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/EC z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia – Solventnosť II (ďalej aj „smernica“) ukladá poisťovniam vysoké požiadavky na kvalitu údajov. Kvalita údajov predstavuje rozhodujúcu úlohu pri validácii technických rezerv. Poisťovne by mali nastaviť interné procesy zabezpečujúce takú kvalitu údajov pre ocenenie technických rezerv poisťovne, aby pokrývali oblasť manažmentu kvality údajov, interné procesy týkajúce sa identifikácie, zberu a spracovania údajov, interného a externého audítora a aktuárskej funkcie. Poisťovne by mali mať sformalizovaný proces aktualizácie údajov a pravidelnej kontroly kvality údajov.

PRÁVNY RÁMEC KVALITY ÚDAJOV

Podľa článku 82 smernice majú členské štáty Európskej únie zabezpečiť, aby poisťovne a zaistovne zaviedli vnútorné procesy a postupy s cieľom zaistiť vhodnosť, úplnosť a presnosť údajov použitých pri výpočte technických rezerv. Ak poisťovne a zaistovne nemajú dostatočne kvalitné údaje, aby na skupinu alebo podskupinu svojich poisťovních a zaistovních záväzkov alebo pohľadávok vyplývajúcich zo zaistovních zmlúv uplatnili spoľahlivé poisťovno-matematické metódy, môžu na účely výpočtu najlepšieho odhadu použiť vhodné zjednodušenia, prípadne aproximácie.

Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA²) vydal v rámci smernice Solventnosť II aj požiadavky týkajúce sa

kvality údajov, ktoré majú pomôcť poisťovniam ich lepšie pochopenie a implementáciu v poisťovni.

Konzultačný dokument EIOPA číslo 433, týkajúci sa kvality údajov, pokrýva požiadavky kvality údajov na kalkuláciu technických rezerv poisťovne. Ďalším zo skupiny konzultačných dokumentov je konzultačný dokument č. 56⁴, ktorý rieši kvalitu údajov poisťovní planujúcich na kalkuláciu kapitálových požiadaviek používať interný model.

Článok 77 ods. 2 smernice uvádza, že najlepší odhad technických rezerv zodpovedá váženému priemeru budúcich peňažných tokov so zreteľom na časovú hodnotu peňazí (očakávaná súčasná hodnota budúcich peňažných tokov) pri použití príslušnej časovej štruktúry bezrizikovej úrokovej sadzby. Výpočet najlepšieho odhadu je založený na aktuálnych a vierohodných informáciách, ako aj na reálne dosiahnuteľných predpokladoch. Na výpočet sa použijú primerané, účinné a relevantné poisťovno-matematické a štatistické metódy.

Kvalita údajov zohráva rozhodujúcu úlohu v prípade oceňovania technických rezerv, pretože iba úplné, správne a konzistentné údaje budú verným podkladom na výpočet primeranej výšky technických rezerv poisťovne. Zodpovedajúca úroveň kvality údajov vedie k spoľahlivejšej validácii, vďaka čomu sú aj výsledky dôveryhodnejšie.

KRITÉRIÁ NA POSÚDENIE KVALITY ÚDAJOV

Podľa článku 82 smernice majú poisťovne a zaistovne zaviesť vnútorné procesy a postupy, ktoré zabezpečia vhodnosť (*appropriateness*), úplnosť (*completeness*) a presnosť (*accuracy*) údajov použitých pri kalkulácii technických rezerv.

Vo všeobecnosti možno povedať, že posúdenie kritéria vhodnosti a úplnosti možno vykonať na úrovni celého portfólia a pri posúdení kritéria presnosti je efektívnejšie zamerať sa na každú položku osobitne. Pri posudzovaní každého z kritérií však vždy berieme do úvahy všetky dostupné, interné i externé údaje potrebné na ďalšie testovanie. Kritériá musia byť nastavené v súlade s princípom proporcionality. Aplikácia princípu proporcionality by, samozrejme, nemala viesť k zníženiu kvality procesu zberu údajov, ale mala by zabezpečiť úplnosť, vhodnosť a najmä presnosť použitých údajov.

Kritérium presnosti (Accuracy)

Údaje považujeme za presné, ak neobsahujú materiálne chyby, ktoré môžu byť vo veľkej miere spôsobené chybou človeka alebo zlyhaním techniky. Údaje sú presné vtedy, ak sú dôveryhodné a konzistentné v čase, ukladajú sa dôsledne a včas. Pri kontrole presnosti údajov možno kritériá kontroly nastaviť rôzne. Ak napríklad dátum začiatku poisťnej zmluvy predchádza dátumu narodenia poisťnej osoby alebo ak dátum hlásenia poisťnej udalosti je skorší než dátum nastatia poisťnej udalosti, kontrola by mala byť nastavená tak, aby takéto poisťné zmluvy odhalila. Iným kritériom presnosti údajov môže byť kontrola, či poisťné a poisťná suma sú nezáporné čísla. Na základe rodného čísla poisťnej osoby možno jednoducho kontrolou overiť pohlavie osoby alebo dátum narodenia. Pri kontrole dátumu narodenia však treba uvažovať s chybovosťou v prípade rodných čísel ľudí narodených pred rokom 1954, keď boli za lomkou v rodnom čísle tri čísla namiesto odvtedy používaných štyroch.

Kritérium úplnosti (Completeness)

Údaje považujeme za úplné, ak pokrývajú všetky hlavné homogénne skupiny portfólia poisťovne. Údaje sú úplné, ak sú dostatočne podrobne členené a majú primeranú rozlišovaciu schopnosť (*granularity of data*) na to, aby poisťovňa bola schopná pokryť všetky riziká. Za úplné považujeme údaje vtedy, ak máme k dispozícii dostatočne dlhú historickú informáciu na zhodnotenie vývoja portfólia. Kontrola kritéria úplnosti sa vykonáva na celom portfóliu alebo podľa jednotlivých poisťných druhov porovnaním s účtovnou evidenciou prípadne iným nezávislým zdrojom.

Kritérium vhodnosti (Appropriateness)

Údaje musia byť zvolené vhodné na krytie rizík a na výpočet kapitálu potrebného na pokrytie týchto rizík. Údaje považujeme za vhodné vtedy, keď odzrkadľujú riziko, ktorému je poisťovňa vystavená. Aj pri kontrole tohto kritéria je dôležité uvažovať s dostatočne dlhou historickou informáciou.

Všetky predpoklady používané pri zbere, spracúvaní a aplikácii údajov musia byť konzistentné s údajmi, na ktoré sa vzťahujú. Poisťovne musia byť schopné vysvetliť a zdôvodniť každý z použitých predpokladov, rovnako ako aj použitie alternatívnych predpokladov a ich možný vplyv na výšku technických rezerv.

Poisťovne zabezpečia, aby údaje vstupujúce do kalkulácie technických rezerv boli konzistentné v čase. Súčasne musia byť schopné zdôvodniť akýkoľvek nesúlad v údajoch a ich štruktúre, čo musia aj dostatočne zdokumentovať. Dokumentácia by mala špecifikovať aj situácie a podmienky, podľa ktorých považuje poisťovňa údaje za nesprávne alebo nedôveryhodné.

SLOVNÍK ÚDAJOV (DATA DICTIONARY)

Objektívna správa a riadenie údajov je základom pre správne fungujúci proces kvality údajov. Mať

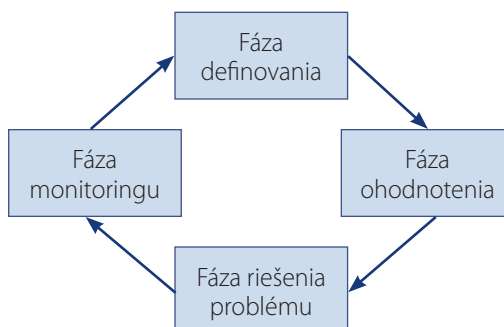
kvalitné údaje je dôležité nielen pre kalkuláciu technických rezerv, ale rovnako aj pre presný a včasný reporting. Súčasťou zdokumentovanej údajovej architektúry je slovník údajov, ktorý by si mala poisťovňa vytvoriť. Mal by obsahovať podrobnú informáciu o obsahu, štruktúre a forme používaných údajových súborov. Poisťovňa by mala podrobne špecifikovať zdroj údajov, ich vlastnosti a použitie. Z výsledkov KPMG Solvency II Readiness Survey štúdie vyplýva, že takmer polovica poisťovní z regiónu strednej a východnej Európy už začala s implementáciou slovníka. Ostatné opýtané poisťovne plánujú začať s implementáciou slovníka na posúdenie kvality údajov v roku 2013.

MANAŽMENT KVALITY ÚDAJOV

Manažment kvality údajov je nastavený ako nepretržite fungujúci proces, ktorý možno rozdeliť do nasledujúcich štyroch fáz:

1. Definovanie údajov: v tejto fáze sa identifikujú a analyzujú informačné toky vstupujúce do výpočtu technických rezerv. Tieto údaje, ako aj ich zdrojové údaje musia byť zdokumentované. Rovnako by mali byť opísané jednotlivé položky a ich vzájomný vzťah, špecifikácia podľa jednotlivých homogénnych rizikových skupín a prípadne ďalšie podrobnejšie členenie údajov.
2. Ohodnotenie: posúdenie kvality údajov znamená overenie údajov na základe vyššie opísaných kritérií úplnosti, vhodnosti a presnosti.
3. Riešenie problému: v tejto fáze sa riešia problémy, ktoré poisťovňa identifikovala pri posudzovaní kvality údajov. Poisťovňa by sa mala snažiť odstrániť nedostatky a mala by neustále pracovať na zlepšení interných procesov tak, aby bola zabezpečená primeraná kvalita údajov. Všetky nedostatky alebo vzniknuté problémy by mali byť zdokumentované spolu s návrhom postupu, ako celú situáciu zlepšiť.
4. Monitoring: kvalita údajov by sa mala pravidelne sledovať. Proces monitorovania môže byť založený na ukazovateľoch (tzv. indikátoroch), kľúčovú úlohu však zohráva aj odborný úsudok (*expert judgement*).

Viac ako jedna tretina opýtaných poisťovní v rámci regiónu strednej a východnej Európy plánuje implementovať nový softvér alebo zaviesť nové procesy na ohodnotenie kvality údajov, pretože svoj súčasný stav nepovažuje za dostatočný pre požiadavky smernice Solventnosť II.

Použitá literatúra:

1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poisťovania a zaistenia (Solventnosť II).
2. Konzultačný dokument EIOPA číslo 43, Consulting paper No. 43, CEIOPS' Advice for Level 2 Implementing Measures on Solvency II: Technical Provisions – Article 86 f, Standards for Data Quality, CEIOPS-DOC-37/09, EDPACS: Effective data quality management: The path to Solvency II, január 2011. Dostupné na <http://www.infogix.com/docs/news/UEDP.pdf>
3. MOODY'S: Enterprise risk management, máj 2011. Dostupné na <http://www.moodyanalytics.com/~media/Microsites/ERS/Solvency-II-Whitewater/MA-DataQualityManagement-FINAL.ashx>
4. KPMG Solvency II Readiness Survey in Central and Eastern Europe. Dostupné na <http://www.kpmg.com/LT/lt/PublishingImages/Solvency%20II/KPMG%20Solvency%20II%20Readiness%20Survey%202012.pdf>